

اجرا گذارده شود و وزارت مالیه هم نباید هیچ دخالت در آن بکند
آقا سید یعقوب - بلی این قسمتش صحیح است .

رئیس - رأی میگیریم بقسمت اول این پیشنهاد .
آقایانی که قابل توجه می دانند قیام فرمایند .

(چند نفر قیام کردند)
رئیس - قابل توجه نشد . پیشنهاد دیگری است از طرف آقای عماد السلطنه (باین مضمون خوانده شد)

ماده یازدهم - بلدیة طهران در تحت نظر وزارت داخله مأمور تهیه نظامنامه و اجرای این قانون است
مخبر - رد شده است

رئیس - خیر - رد نشده است آنکه رد شد این بود که وزارت داخله مأمور اجرای این قانون است . آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه - توضیح مفصلی ندارم . بنده اینطور پیشنهاد کردم برای اینکه عقیده آقایانی را هم که مقصودشان این بود که وزارت داخله در نوشتن این نظامنامه نظر داشته باشد شامل شود

رئیس - رأی می گیریم بقابل توجه بودنش . موافقین قابل توجه قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - قابل توجه شد . ماده نهم قرائت میشود .

ماده نهم - مواد یک . سه . چهار . پنج . هفت . هشت قانون پنجم ربیع الاول هزار سیصد و بیست و هشت نسخ و مواد ۱۱ گانه این قانون بر قانون مزبور الحان میشود .

رئیس - تبصره هم کماکان باقی است رأی میگیریم بماده باتبصره آقایانیکه ماده نه را بر تریمی که قرائت شد باتبصره تصویب مینمایند قیام فرمایند . (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد پیشنهاد آقای امیر افلام (باین ترتیب خوانده شد) برای احتراز از آتیه از هر نوع سوء تفاهم و اختلاف نظر بین اداره بلدیة و مجلس حفظ الصحه دولتی که در سنوات اخیر تا اندازه ای امور آبله کوبی معانی را که اهمیت آن لازم بشرح نیست دچار اشکال نموده پیشنهاد میکنم که در آخرین لایحه بعنوان تبصره تذکره داده شود که قانون راجع بآبله کوبی و تقسیم سرم کلودرد مصوبه سه شنبه پنجم شهر ذی - قعدة الحرام ۱۳۲۸ شامل قانون جدید نواقل نیز خواهد بود .

مخبر - این صحیح است و بنده قبول میکنم که بکمسیون ارجاع شود با آن موادی که بکمسیون برگشته است یک مرتبه کمسیون نظریات خودش را به مجلس ایلوا اعظین بدهد

رئیس - دو فقره راپورت از کمسیون هرايض رسیده قرائت میشود .

(آقای میرزا شهاب راپورت مرخصی آقای نظام التولیه نماینده محترم ارض اقدس چون بواسطه تا کیداتیکه متواتراً از طرف دولت در تسریع حرکت منتخبین بر مرکز برای افتتاح مجلس بعمل میآمد مناقصتاً رهسپار مرکز گردیده . . . مناقصتاً
یک نفر از نمایندگان - مناقصتاً یعنی چه ؟ معنی ندارد

ملك التبحار - مفاصتاً

آقامیر ز شهاب - مفاصتاً رهسپار مرکز گردیده و بالطبع امورات شخصیة ایشان دچار اختلال شده بود برای تنظیم و تنسیق امورات دو ماهه استجازه مرخصی کرده بودند کمسیون پس از مشاوره با کثرت تصویب مینماید که از روز حرکت غیبت ایشان با اجازه ثبت گردد

رئیس - آقایانیکه مفاد این راپورت را تصویب میکنند قیام فرمایند . (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد . راپورت دیگر (بشرح ذیل قرائت شد)

آقای آقا سید محبی الدین نماینده محترم بواسطه کسالت و تصفیه امورات سه ماه استجازه مرخصی کرده بودند کمسیون پس از مشاوره بر این عقیده شد که از اظهار عقیده خودداری رد و قبول را موکول بر رأی مجلس بدارد و همسطور راپورت صادر نمود مجدداً آقای آقا سید محبی - الدین مصر شدند که کمسیون از نفی و اثبات عقیده خودش را اظهار دارد . این است که تجدید نظر نموده با کثرت دو ماه را تصویب مینماید که از روز حرکت غیبت ایشان با اجازه ثبت شود .

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده با اظهار عقیده که کمسیون ابتدائاً کرده بود مخالف بودم حالاً عرضی ندارم
رئیس - آقایانیکه مرخصی آقای آقا سید محبی الدین را تصویب می کنند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام کردند)

رئیس - تصویب شد . آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده آنوقت عرضی داشتم . حالاً گذشت

رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

ضیاء الواعظین - جلسه ختم است یاخیر چون بنده در دستور جلسه آتیه عرضی دارم

رئیس - اگر مطلبی دارید بفرمایید بعد دستور را معین میکنم

ضیاء الواعظین - راپورت کمسیون مبتکرات راجع بمدارس صنعتی و فلاحتی را تمنا دارم جزو دستور بگذارید .
رئیس - جزو دستور است
ضیاء الواعظین - سابقاً راجع بمدارس

صنعتی ایران و آلمان از وزیر معارف سؤالی شده بود استدعا میکنم مقرر فرمائید برای جلسه آتیه حاضر شوند و جواب بدهند و همچنین از وزارت فوائد عامه راجع به واگن های شهری

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

دامغانی - بنده هم در دستور می خواستم عرض کنم سؤال از وزیر ارجزو دستور قرار دهند .

رئیس - جلسه آتیه روز پنجشنبه دستور بقاری است که عرض میکنم اول راپورت کمسیون قوانین مالیه راجع بماده پنجم الصاق نمبر . به بلیط نمایشگاهها . ثانیاً راپورت کمسیون مبتکرات راجع بپیشنهاد آقای داور نسبت بوظایف صنایع مستظرفه ثالثاً راپورت دیگر از کمسیون مبتکرات راجع به پیشنهاد آقای ضیاء الواعظین .

آقای سر کشیک زاده (اجازه)

سر کشیک زاده - بنده در تأیید اظهارات آقای دامغانی و آقای ضیاء الواعظین خواستم تقاضا کنم با آقایان وزراء تذکری داده شود که تشریف بیاورند برای جواب سؤالات مخصوصاً تمنی میکنم مجلس اجازه بدهد سؤال از آقایان وزراء قبل از دخول در دستور باشد

رئیس - آقای تهرانی (اجازه)

آقای شیخ محمد علی طهرانی - تقاضا میکنم اگر در باب پیشنهاد آقای سردار - معظم خراسانی راجع بتأخیر نمایندگان از حضور در کمسیونها حاضر شده است چون اهمیتش از همه چیز بیشتر است جزو دستور باشد .

رئیس - اگر حاضر شد خیلی خوب . شیروانی مخبر - حاضر است .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب . (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خواستم تقاضا کنم لایحه علامت صنعتی و تجارتی تمام شده و از طرف کمسیون هم تقدیم شده اگر دستور زیاد نشده است مقرر بفرمائید شور دوم این لایحه هم جزو دستور شود

رئیس - هنوز داده نشده . (مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملك منشی - شهاب منشی - معظم السلطان

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه ۲۶ سنبله هزار و سیصد و سه مطابق هیجدهم صفر المظفر ۱۳۴۳ (مجلس سه ساعت قبل از ظهر ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید)

صورت مجلس یوم سه شنبه بیست و چهارم سنبله را آقای آقامیرزا شهاب الدین قرائت نمودند .

رئیس - آقای شیخ الحراقین زاده (اجازه)

شیخ الحراقین زاده - عرضی ندارم
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آقایان شیخ رئیس و آقا سید کاظم هر دو اجازه خواسته بودند گویا اجازه نامه آنها بعرض کمسیون عرایض رسیده است بنابراین غائب با اجازه بوده اند دیگر اینکه در صورت مجلس شیخ رئیس نوشته شده در صورتیکه شیخ الاسلام بوده است و خواستم تذکر بدهم)

رئیس - آقای سالار اشرف (اجازه)

سالار اشرف - بنده کتباً اجازه خواسته بودم .

رئیس - تحقیق میشود اگر اجازه داده اند اصلاح میشود : آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - این جا بنده اینطور شنیده ام که پیشنهاد آقای حائری - زاده در ماده پنجم تصویب نشده و حال آنکه آنروز پیشنهاد ایشان قابل توجه شد اگر اینطور نوشته شده باشد که اشتباه است)

رئیس - نوشته شده است قابل توجه و به کمسیون ارجاع شد آقای دامغانی

(اجازه)

شریعتمدار دامغانی - البته خاطر عموم نمایندگان محترم از قضایای اخیریکه در طائف و مکه واقع شده مستحضر است تلگرافی مینکنند اهالی مکه و مسلمانانم از ایرانی و اهل مکه و غیره و استرحام میکنند از عموم مسلمین دنیا از حملاتیکه و هائیا باینجا کرده اند همه میدانند که و هائیا یک مردمانی هستند که یک قسمت از صحراهای جزیره العرب را اشغال نموده معتقد بهیچ دیناتی نیستند و بیغیر هر قومی را شیخ آن قوم میدانند در چند سال قبل هم به بین النهرین حمله کرده و خرابیهای زیادی وارد آورده اند و مخصوصاً با مقابر مترکه و مشاهده مقدسه ضدیت کاملی دارند و وجود بدآ بطائف حمله نموده و آنجا را خراب کرده و قبر ابن عباس را که در طائف بوده است ویران نموده اند و این طایفه با کلیه ادیان طرف هستند و میگویند ان المعنا یضرون و ان محمد الا یضرون لاینتفع یا اینکه هر یک قرآن را حرز خود و همراه دادند مهلنا معتقد بدینانستند فقط معتقدند که شیخشان حکم بیغیر را دارد و شیخ هر قوم مثل بیغیر آن قوم میباشد بنده خواستم بواسطه حملاتیکه با اهل مکه و مسلمین کرده اند از نقطه نظر ممدردی بنام مجلس اظهار تأسف کرده و بعرض آقایان برسانم که اینها تاچه حد تجاوز کرده اند

رئیس - ماده پنجم لایحه الصان نمبر بلیط نمایشگاهها مطرح است .

حاج میرزا اشرف - لایحه الصان نمبر

کرده ام راجع باینکه اعتبارنامه دیوان بیکی جزء دستور شود بفرمائید قرائت کنند رئیس کی همچو پیشنهادی دادید

حاج میرزا عبدالوهاب - الان دادم آوردند .

(بعضی از نمایندگان باشد برای بعد از تنفس)

رئیس - ماده پنج لایحه الصاق تبر به بلیط نمایندگان مطرح است . آقای شیروانی شیروانی - عرضی ندارم .

رئیس - آقای داور (اجازه)

داور - بنده موافقم .

رئیس - آقای عظیمی (اجازه)

عظیمی - موافقم .

رئیس - کسی مخالف نیست . (گفته شد خیر)

رئیس - رأی گرفته میشود بماده پنج .

شیروانی - قرائت شود .

رئیس - قرائت میشود . (بشرح آتی قرائت شد)

ماده ۵ - عایدات حق تبر که بموجب این قانون مأخوذ میگردد به بلدیة محل تخصیص داده میشود .

رئیس - آقایانیکه این ماده را تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اکثر نمایندگان برخاستند)

رئیس - تصویب شد در کلیات مخالفی نیست ؟

(گفتند - خیر)

رئیس - رأی گرفته میشود به کلیة لایحه که مشتمل بر پنج ماده است باورقه آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید والا ورقه کبود خواهند داد .

(اخذ و استخراج آراء بعمل آمده نتیجه بطریق ذیل حاصل گردید)

ورقه سفید علامت قبول (۸۳)

رئیس - عده حاضر ۹۹ باهستاد و سه رأی تصویب شد راپورت کمیسیون مبتکرات راجع بطرح پیشنهادی آقای داور نسبت بوظایف اداره صنایع مستظرفه مطرح است آقای سالار لشکر

(اجازه)

سالار لشکر - این لایحه پیشنهادی جمعی از آقایان بعقیده بنده دارای سه جنبه است يك جنبه تشویقی . يك جنبه اداری و يك جنبه مخارجی . البته آنچه راجع به تشویق است هیچ مخالفتی در آن نمی شود که باید يك شخص میرز در صنایع مستظرفه را تشویق کرد برای اینکه نسبت بکارش دلگرم باشد و مجلس می تواند بسوسيله پیشنهاد وزارت خانه يك حقوق اضافی در باره آن تصویب نماید یا نشانی بدهد یا ممکن است مجلس از ایشان اظهار تشکر کند ولی آنچه که در لایحه اصول اداری است از این

حیث بنده کاملاً مخالفم؛

اصول اداری مستلزم خراب کردن سایر وزارت خانه ها نیست اداره صنایع مستظرفه جزء وزارت معارف است بنا بر این اگر در تحت نظر وزارت معارف باشد دیگر احتیاج بمعاون ندارد معاون لزومی ندارد در خود وزارت معارف بعد از وزیر مدیر کل است و در اینجانبند بوجود معاون عقیده ندارم و باید يك نفر بعنوان مدیر صنایع مستظرفه باشد و این را هم تصدیق میکنم که در مملکت ایران آقای کمال الملک مبتکر صنایع مستظرفه هستند و در این راه خدمت کرده اند و عموم هم از ایشان تشکر دارند ولی هنوز از حوزه طهران به خارج تجاوز نکرده و يك توسعه پیدا نکرده در اینجا هم منحصر است بيك اطاق و چند تابلو و چند مجسمه حجاری شده و خیلی هم زحمت کشیده اند

نجات - چیزهای دیگر هم هست ، سالار لشکر - و از آن طرف هم وسیله توسعه آن هنوز فراهم نیست؛

نمیدانم آقایان مواد این راپورت را ملاحظه فرموده اند یا نه؟ در هر صورت بنده متوجه میکنم آقایان را بمواد این که خیلی زیاده از حد راجع بنوع صنایع عموم آمدن کرده میشود از قبیل شورای عالی صنعتی این مربوط بصنایع مستظرفه نمیشود صنایع نامحدود است و اگر يك همچو لایحه در مجلس تصویب شود گمان میکنم که وظایف یکی دو وزارتخانه از بین می رود مثلا وزارت فوائد عامه و وزارت معارف باید ادارت خود را تحویل اداره صنایع مستظرفه بدهند در این پیشنهاد يك ماده دارد در خصوص رنگ ریزی که راجع بوزارت فوائد عامه است و از آن گذشته این راپورت راجع بکلیه صنایع است در صورتیکه صنایع مستظرفه همان مواد پنجگانه است مانند حجاری و نقاشی و غیره بنا بر این خوب است آقایان محترم يك تغییر در لایحه بدهند و آنرا محدود کنند بصنایع مستظرفه و آنوقت بيك ترتیب محدود تری بآقای کمال الملک واگذار نمایند که اسباب اختلال سایر وزارت خانه ها هم نشود .

رئیس - آقای حاج عزالمالک . (اجازه)

حاج عزالمالک - بنده این پیشنهاد آقایان نمایندگان را یکی از پیشنهادهای خوب و قدم مهمی برای ترقی صنایع مستظرفه ایران میدانم و همین جهت با این راپورت موافق هستم و خوب است آقایان نمایندگان محترم امروز بقبل توجه بودن این پیشنهاد رأی بدهند و امید وارم راجع بصنایع مستظرفه در آتی يك قدم های مهمتری

برداریم جنبه تشویق که شاهزاده فرمودند خودش يك جنبه مهمی است که هنوز در مملکت تسوجه بسه این جنبه نشده است و فقط گفته میشود تشویق و هیچ کاری هم نسبت باین موضوع انجام داده نمیشود فقط کلمه تشویق را میگوئیم و از پشت میزمیرویم .

جنبه تشویق این است که مجلس شورای ملی در این موضوع يك قوانینی وضع نماید و نسبت باشخاص که بمملکت خدمت کرده اند تشویق نماید و اگر چه پیشنهاد آقایان پیشنهاد شخصی نیست و يك موضوع اساسی است ولی بنده بی ضرر میدانم که نسبت بشخصی هم صحبت کنیم؛

آقای کمال الملک کسی است که نسبت بسهم خودش خدمات مهمی بمملکت کرده است حضرت والا مخالف نبودند که بنده بخوایم راجع بمخالفات ایشان دعوا کنیم ولی برای تشویق آقایانیکه این پیشنهاد را امضاء کرده اند و متأسفانه بنده هم نبودم که امضاء کنم حقیقه موافق هستم و خیلی خوشوقت هستم از اینکه آقایان در این باب پیش قدم شده اند بنده عرض میکنم بولهای که در این مملکت مصرف میشود کم و بیش منافع دارد ولی يك بولی که اگر مصرف میشود و منافع آن بیشتر از حدی است که ما باید انتظار داشته باشیم آن بولی است که برای صنایع مستظرفه خرج میشود آقایان به بودجه صنایع مستظرفه نگاه کنند و ببینند آنوقت تصدیق میکنند که ما هر قدر در این باب تشویق کنیم جای دوری نرفته است صنعت نقاشی يك صنعتی است که واقعا وجود مؤسس آن اسباب افتخار ایران است .

و اگر خودش تنها بود من چیزی نمیگفتم يك کسی است که خدا همچو دستی باو داده است و تقدیس میکردم ولی ایشان زحمت کشیده و نتیجه آن علم را بر مردم آموخته و الان شاگردانی هستند که هر کدام میتوانند بمملکت يك خدماتی کنند در این قسمت که مربوطه بخود من هم هست و بنده یکی از شاگردان ایشان هستم چیزی عرض نمیکنم ولی در قسمت دوم که راجع بقالی باقی است کار را بدرجه رسانده کار را . . . میکند آقایان مسبقند که در تمام ایران قالی باقی میشود ولی هنوز نتوانسته اند طوری بیافند که شیبه نقاشی باشد ولی اگر قالی آنجا را بپلوی يك یرده نقاشی آنجا بگذارند خیلی مشکل است که تشخیص بدهند کدام نقاشی و کدام بافته شده است در قسمت حجاری هم تخصص آقای کمال الملک بدرجه ایست که اختصاص بخودشان دارد بهر حال يك لایحه که نوشته میشود جنبه تشویقی و علمی و مخارجی هم باید داشته باشد البته پس از آنکه این لایحه قابل توجه شد میروید کمیسیون

معارف و کمیسیون هم البته آقای وزیر معارف را خواهد خواست و با ایشان مذاکره نموده و جنبه علمی و مخارجی آن را بيك طوری مرتب مینمایند و بنده بخاطر دارم که آقای داور از آقای وزیر معارف راجع بهمین موضوع سؤال کردند و ایشان جواب دادند که يك لایحه در همین زمینه تهیه کرده ایم و تقدیم مجلس میکنم ولی نیاروند و چون نیاروند آقایان نمایندگان سبقت کردند و این لایحه را بمجلس تقدیم نمودند البته پس از آنکه قابل توجه شد میروید کمیسیون مربوطه در جنبه مخارجی آن هم نظر خواهند نمود و اگر يك مخارج زیادی باشد که در قدرت ما نباشد در آنجا عقیده خودمان را اظهار میکنیم و چون احساسات را نسبت باین موضوع موافق می بینم زیاد تراز این عرضی نمیکنم .

(جمعی از نمایندگان گفتند مذاکرات کافی است و بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - آقایانیکه مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند .

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی است رأی گرفته میشود بقبل توجه بودن این طرح آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند ؛

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد طرح پیشنهادی آقای ضیاء الواعظین راجع بتأسیس کلاسهای صنعتی در مدارس مطرح است .

راپورت مبتکرات قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

کمیسیون مبتکرات طرح قانونی ضیاء الواعظین و جمعی از نمایندگان محترم را راجع بتأسیس کلاسهای صنعتی در مدارس ابتدائی مجانی و تبدیل کلاسهای متوسطه چهار باب از هشت باب مدارس متوسطه فعلی طهران را بکلاسهای صنعتی مطرح مذاکره فرار داده و باتفاق آراء قابل توجه دانسته فوریت آنرا اظهار و تقاضا مینمایند که کمیسیون معارف ارجاع شود .

رئیس - مخالفی ندارد ؟

(گفتند خیر)

رأی گرفته میشود بقبل توجه بودن این طرح آقایانیکه این طرح را قابل توجه میدانند قیام نمایند .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد .

راپورت کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی قرائت میشود .

کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی مجلس شورای ملی پیشنهاد ماده الحاقیه بنظامنامه داخلی را تحت شور قرار داده و با جلب توجه آقایان نمایندگان محترم بتکات ذیل پیشنهاد می نماید که همان ماده (۱۲۰) نظامنامه داخلی اصلاح گردد:

اولاً- ممکن است یک نفر نماینده در یک ماهه چوقه سه جلسه متوالی غیبت نکند ولی همیشه دو جلسه متوالی غایب بوده و در هر ماه پنج جلسه از هشت جلسه که حد متوسط جلسات کمیسیون ها است حاضر نشود.

ثانیاً- اگر یک نفر نماینده در طی یک ماه پنج جلسه از هشت جلسه ماهیانه را متوالیاً غیبت نماید

مطابق ماده پیشنهادی آقایان نمایندگان از عضویت مستغفی خواهد بود در نتیجه ماهیانه بیشتر از سه جلسه کمیسیون ها تشکیل نشده و باز کارها معوق خواهد ماند.

ثالثاً- در ماده الحاقیه پیشنهادی آقایان راجع غیبت از شعب چیزی پیش بینی نشده بود.

رابعاً- ممکن است آقایان اعضاء کمیسیون ها یا شعب در روزهای معینه حضور بهم رسانند ولی بقدری از ساعات مقرر تأخیر نمایند که موجب عدم تکمیل عده و تشکیل رسمی کمیسیون باشد و مقتضی است مانند جلسات علنی مجلس برای جلوگیری از دیر آمدن و تأخیر از حضور در کمیسیونها نیز ترتیبی در نظر گرفته شود.

کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی معتقد بود که عدم حضور در کمیسیونها و شب از نقطه نظر وظایف پارلمانی باغیبت در مجلس شورای ملی تفاوت نخواهد داشت و هر گاه فرض کنیم یک نفر نماینده در یک روز ناگزیر از حضور در دو کمیسیون باشد غیبت او در دو کمیسیون افلا مساوی خواهد بود با غیبت در یک جلسه علنی.

با در نظر گرفتن مراتب مذکور فوق کمیسیون بمواد نظامنامه داخلی که فعلاً در دست اجراء است مراجعه نموده و ملاحظه گردید که مفاد ماده الحاقیه پیشنهادی جمعی از آقایان نمایندگان محترم و نظریات کمیسیون با قسمت سوم از ماده یک صد و بیستم نظامنامه داخلی اصطکاک خواهند نمود.

بنابر این کمیسیون با مراجعه بماده (۱۲۳) نظامنامه داخلی مدونه دوره چهارم که فعلاً مورد تجدید نظر است پیشنهاد مینماید که جمله

(و نیز آنها تیکه در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در کمیسیونها یا شبات بدون عذر موجه حاضر نشوند)

از ماده یک صد و بیستم حذف و قسمت سوم ماده مزبور بطریق ذیل اصلاح و منظور حقیقی آقایان پیشنهاد کنندگان بعمل آید.

نمایند گانی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در موقع دادن رأی مطالبی که جزو دستور آنجلسات است بدون عذر موجه حاضر نباشند بمنزله کسانی هستند که بعد همان جلسات بدون عذر موجه غیبت کرده اند؛ و نمایندگان که در جلسات مقرر شعبه و کمیسیون تأخیر نمایند نسبت بهر یک ساعت تأخیر ثمن مقرر آنها کسر خواهد گردید بعلاوه هر یک از اعضاء کمیسیونها که در دو جلسه متوالی یا در چهار جلسه متناوب در یک ماه بکمیسیون حاضر نشوند از عضویت مستغفی خواهند بود.

رئیس- این شور اول است باید دو شور بشود.

حائز رزاده - فوریتش تصویب شده

رئیس- آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده در اساس این مسئله کاملاً موافقم لیکن در بعضی قسمتهای آن مخالفم و آقایانیکه بیشتر در مجلس هستند و نگاه خودشان را بمجلس قرار داده اند میدانند که کمتر اشخاصی هستند که در کمیسیونها حاضر نشوند یعنی تراضی میکنند و بنده معتقدم که در تشکیل جلسه علنی و کمیسیونها و شعب نباید تأخیر شود و این مجازاتی را که معین کرده اند بعقیده بنده خیلی کم است و اشکال بنده این است که در این لایحه نوشته شده است عذر موجه و دیگر معین نکرده است که عذر موجه چیست است و مناط عذر موجه چیست و یک نماینده که میگوید عذر من موجه است مناط اعتبار آن چیست فرض بفرمایند که یک وکیل یکروز در کمیسیون حاضر نشده گفت عذر موجه دارم.

کمیسیون باید قبول کند برای اینکه رأی که وکیل در مجلس میدهد مناط اعتبار است و رأی قطعی است بنابراین اظهار باینکه عذر من موجه است آنرا هم باید قبول کرد ولی اینجا معین نکرده است که مناط عذر موجه چیست است آیا مناط قبول کردن اکثریت کمیسیون است یا عذر موجه این است که بگوید مریض هستم و تصدیق دکتر را بیاورد غرض این است که در بیان معنای عذر موجه یک توضیحی داده شود که معلوم شود عذر

موجه چیست؟ دیگر اینکه مینویسد هر یک از اعضاء کمیسیونها که در دو جلسه متوالی یا در چهار جلسه متناوب در مدت یکماه در کمیسیون حاضر نشوند از عضویت مستغفی خواهند بود.

آیا یک چنین نمایند در موقعی که تجدید انتخاب میشود حق انتخاب شدن را دارد یا نه بعقیده بنده بعد از اعلان این قانون دیگر حق انتخاب شدن ندارد مسئله دیگر موضوع زنک است زنک که زده می شود تا شایچهامیآ بنده می نشینند و ماها هم میآیم می نشینیم و هر چه پیش خدمت فریاد میزند آقایان تشریف بیاورید نمایند دقیقه بنده این است که کمیسیون در اینموضوع هم یک ترتیبی در نظر بگیرد که بعد از زنک دوم نمایندگان که در اطاق گردش می کنند بمجلس تشریف بیاورند و اهمیت این مسئله خیلی زیاد است برای اینکه غالب مسائل مهمه بواسطه نیامدن آقایان یا رأی ندادن یا بآن زبانی که میگویند مجلس را می شکند بتأخیر می افتد و حالا که میخواستیم کمیسیونها و شبات مرتب شود جلسات مجلس را هم بایستی مرتب کنیم تا حقیقتاً قدهای انتظامی برداریم بعلاوه باید دانه عذر موجه را مضیق کرد تا معلوم شود مناط عذر موجه چیست دیگر اینکه در اینجا نوشته است مستغفی خواهد بود آیا چنین نماینده پس از این قانون بعد از شش ماه آیا میتواند انتخاب بشود یا نه این بود نظریات بنده که عرض کردم

شیروانی مخبر کمیسیون- اساساً آقای آقا سید یعقوب موافق با اصل پیشنهاد کمیسیون هستند فقط بیک قدری لایحه را ناقص میدانستند تصور میکنم اینطور نباشد عذر موجه را نمی شود پیش بینی کرد یعنی یک نماینده ناخوش شده یا فرضاً چشمش درد گرفت و یا اینکه یکی از اقوامش عروسی داشت اینها را نمیشود پیش بینی کرد عذر موجه یک چیزهایی است که برای یک نماینده پیش میآید و او را از حضور معذور میدارد در نظامنامه قدیم هم یک جمله هست که تشخیص آن با اداره مباشرت است یعنی نماینده عذر خود را مینویسد مباشرت هم در این باب تحقیقاتی میکنند و قبول میکنند و تصور نمیکند غیر از این راهی داشته باشد زیرا عذر موجه را نمیشود پیش بینی کرد و محدود کرد اما راجع بمستغفی شدن؛ یعنی استعفا میدهد مفصل که نمیشود و البته کسی که استعفا داده دومرتبه ممکن است که انتخاب بشود.

اما اینکه راجع بزنگ فرمودند آن هم از این موضوع خارج است ممکن است یک پیشنهاد دیگری بکنند تا در آن باب هم کمیسیون مذاکره بکند و عقیده اش اظهار کند.

رئیس- آقای اخگر (اجازه)

اخگر- موافقم.

رئیس- آقای وکیل الملک. (اجازه)

وکیل الملک - موافقم.

رئیس- شاهزاده شیخ الرئیس. (اجازه)

شیخ الرئیس- موافقم.

رئیس- آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک موافقم.

رئیس- آقای سهام السلطان (اجازه)

(حاضر نبودند)

رئیس- آقای کازرونی. (اجازه)

کازرونی- عرضی ندارم

رئیس- آقای دست غیب (اجازه)

دست غیب - موافقم.

رئیس- آقای رئیس التجار. (اجازه)

رئیس التجار عرضی ندارم

رئیس- آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - این توضیحی که آقای مخبر فرمودند خیلی غریب است عبارت اینطور دارد - بعلاوه هر یک از اعضای کمیسیونها که در دو جلسه متوالی یا در چهار جلسه متناوب در یکماه بکمیسیون حاضر نشوند از عضویت مستغفی خواهند بود.

مستغفی یعنی یفصل است؛ این اشخاص مفصل اند قانون آنها را منفصل میکند نه بعیل خودشان ....

دست غیب - آقا خارج از نزاکت است.

آقا سید یعقوب - خیر نزاکت ندارد قانون او را منفصل کرده حالاً حق انتخاب دومرتبه دارد یا ندارد؟

بنده عرض میکنم دو مرتبه انتخاب میشود و نظری که کمیسیون داشته کارها تأخیر میشود صورت نخواهد گرفت عقیده بنده این است که اگر خوب بخواهیم عمل کنیم تصویب بکنیم که در این دوره

از حق انتخاب محروم خواهد بود پیشنهاد هم بدهم.

رئیس - آقای تدین موافقتند؟

رئیس- آقای اخگر (اجازه)

اخگر - اولاً این مطلب هیچ محتاج توضیح و تفسیر نیست که حتی المقدور بایستی یک وسیله مؤثری بکار برده شود که آقایان اعضاء کمیسیونها و شعب در موقع بکار حاضر شوند و از این عمل که حضور آقایان باشد نتیجه حاصل شود که حاضر شدن را بپورتهای با شد و در نتیجه مسامحه در کارهای کمیسیونها منجر بتعطیل جلسات علنی مجلس نشود؛

گمان نمیکند هیچ کدام از آقایان مخالف باشند باینکه یک اقدام مؤثری در اینموضوع باید کرده البته اگر بنا بشود یک پیش بینی هایی برای جلوگیری از دیر آمدن و غیبت آقایان نمایندگان در کمیسیونها و شعبه نشود در نتیجه جلسات علنی مجلس هم تعطیل میشود و کارهای مجلس نیمگردد و مجلس در خارج مورد تنقید واقع میشود اینکه آقای آقا سید یعقوب فرمودند که چه گونه ممکن است عذر موجه را ملتفت شد البته باید تصدیق کرد همانطور که وکیل رأی میدهد و رأی او قانون است قاعداً هم باید قولش خیلی درست باشد و البته همین طور هم هست اگر یک وکیل ناخوش شد و نوشت بکمیسیون من ناخوشم بدیهی است دروغ نمیگوید؛

ولی عذر غیر موجه را چه طور میشود تشخیص داد فرض بفرمایند بنده دیر آمدم بکمیسیون دو ساعت میگویند چرا دیر آمدی میگویم بنده سرموقع حرکت کردم بیرون گرفتاری پیش آمد گرفتاری که مثلاً با فلان آقا مذاکراتی بوده است دیر آمدم البته باید جریمه بدهم یا اینکه فرض کنید میگویم فراموش کردم البته این عذر غیر موجه است بجهت اینکه البته یک نماینده باید یک کتابچه یادداشت داشته باشد که مواقع کارش را یادداشت کند که فراموش نکند و اگر فراموش کرد تقصیر خودش است بنا بر این غیر موجه است و باید جریمه بدهد همینطور ممکن است خیلی عذرهای غیر موجه پیدا شود بهر جهت آن طوری که آقای آقا سید یعقوب فرمودند که باید کمتر بیاید بیند که آیا وکیل ناخوش بوده است اینطور و باین اشکالات نیست اما اینکه فرمودند اینجا کلمه مستغفی دال بر این است که بعدها حق انتخاب ندارد اینطور نیست مستغفی یعنی کسی که استعفا پیش آن کار داده شده است ولی معنای آن را ندارد که از انتخاب محروم است اگر مقصود کمیسیون این بود که از حق انتخاب

محروم باشد این جمله را بجای مستغفی قید میکرد مستغفی معنایش این نیست که برای آتیه از حق انتخاب محروم است کسیکه از یک کمیسیون مستغفی میشود تا تجدید انتخاب نشود مستغفی است این معنای انفصال دائم را ندارد و بهین دلیل هم حق انتخاب دارد برای اینکه انتخاب یک وکیل برای یک کمیسیون یا یک شعبه نتیجه حاصله اکثریت آراء نمایندگان است و همانطوریکه تصدیق میفرمایید کورای اکثریت آقایان نمایندگان یک عبارتی سمت قانونیت میدهد البته به انتخاب یک نماینده هم عضویت یک کمیسیون سمت رسمیت میدهد اگر یک نماینده بعد از آنکه مستغفی شد از یک کمیسیون مجدداً با اکثریت آراء انتخاب شود یا سمت قانونی که اکثریت آراء دارد و دوباره ممکن است بهمان کمیسیون برود و نتیجه که از این استعفاء آقایان که این پیشنهاد را کرده اند میخوانند بگیرند این است که شاید بعضی از آقایان نماینده کان راجع علنی مجلس هم تعطیل میشود و کارهای مجلس نیمگردد و مجلس در خارج مورد تنقید واقع میشود اینکه آقای آقا سید یعقوب فرمودند که چه گونه ممکن است عذر موجه را ملتفت شد البته باید تصدیق کرد همانطور که وکیل رأی میدهد و رأی او قانون است قاعداً هم باید قولش خیلی درست باشد و البته همین طور هم هست اگر یک وکیل ناخوش شد و نوشت بکمیسیون من ناخوشم بدیهی است دروغ نمیگوید؛

ولی عذر غیر موجه را چه طور میشود تشخیص داد فرض بفرمایند بنده دیر آمدم بکمیسیون دو ساعت میگویند چرا دیر آمدی میگویم بنده سرموقع حرکت کردم بیرون گرفتاری پیش آمد گرفتاری که مثلاً با فلان آقا مذاکراتی بوده است دیر آمدم البته باید جریمه بدهم یا اینکه فرض کنید میگویم فراموش کردم البته این عذر غیر موجه است بجهت اینکه البته یک نماینده باید یک کتابچه یادداشت داشته باشد که مواقع کارش را یادداشت کند که فراموش نکند و اگر فراموش کرد تقصیر خودش است بنا بر این غیر موجه است و باید جریمه بدهد همینطور ممکن است خیلی عذرهای غیر موجه پیدا شود بهر جهت آن طوری که آقای آقا سید یعقوب فرمودند که باید کمتر بیاید بیند که آیا وکیل ناخوش بوده است اینطور و باین اشکالات نیست اما اینکه فرمودند اینجا کلمه مستغفی دال بر این است که بعدها حق انتخاب ندارد اینطور نیست مستغفی یعنی کسی که استعفا پیش آن کار داده شده است ولی معنای آن را ندارد که از انتخاب محروم است اگر مقصود کمیسیون این بود که از حق انتخاب

جلسه تمام بدهم میگوید؛

اشخاصی که در سه جلسه متوالی یا جلسه مرتبه در ظرف سی روز بدون عذر موجه نیم ساعت از موعده مقرر تغلف می کنند به منزله آتلهائی هستند که یکروز غیبت غیر موجه کرده باشند.

اینهم صریح است سه جلسه متوالی در هر جلسه نیم ساعت دیر آمده بدون عذر موجه سه نیم ساعت میشود یک ساعت و نیم تقریباً بمنزله مدت یک جلسه رسمی گرفته شده است و این هم بمنزله کسی است که یکروز بدون اجازه غیبت کرده است؛

قسمت دیگر که مجلس بحث است این است؛

نمایند گانی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در موقع دادن رأی در مطالبی که جزو دستور آن جلسات است بدون عذر موجه حاضر نباشند و نیز آتلهائی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در کمیسیونها یا شبات بدون عذر موجه حاضر نشوند بمنزله کسانی هستند که بعد همان جلسات بدون عذر موجه غیبت کرده اند در سه جلسه متوالی قرض بفرمایند یکی امروز در موقع دادن رأی یک در رأی وکیل غایب شد.

رئیس- این قسمت مطرح نیست

تدین- خوب بنده چون نفهمیده ام باید جواب بنده را بدهند.

رئیس- قسمت دوم است

تدین- قسمت دوم همین است که دست بنده است تجزیه شده است بدو جزء

مخبر - جزء دوم مطرح است

تدین - علی ای حال مورد بحث اگر نبود لازم نبود اینجا باشد در آن هم ایراد دارم در هر جلسه یک رأی معنایش این است که در موقع سه رأی در سه جلسه متوالی غایب بود

مخبر - اینطور نیست

تدین - حالا نیست نباشد ولی حق این بود که شما اینرا هم جزو قرار بدهید حالا آمده اید اینطور نوشته اید (و نمایند - گانی که در جلسات مقرر شعبه و کمیسیون تأخیر نمایند نسبت بهر یک ساعت تأخیر ثمن مقرر آنها کسر خواهد شد اولاً در این ثمن مقرر آنها آقایان تصدیق میفرمایند که یک ابهامی دارد ثمن مقرر معلوم نیست یومیه است یا یکماه

مخبر - ابهام ندارد در دوره قبل خودتان وضع کرده اید

تدین - معلوم نیست یکماه است یا یومیه اگر ثمن مقرر یومیه مقصود است باید کلمه یومیه اینجا باشد و الی باین ابهام ممکن است در یک تاریخی مانباشیم و بکلی همه نمایندگان عوض شده باشند و سابقه نداشته باشند در این ماده نظامنامه هم هست میگوید مقصود از ثمن مقرر

ماهیانه یا سالیانه بعلاوه مقصود از این پیشنهاد چه بوده است اگر مقصود از این پیشنهاد این بوده است که یک جریمه ای قرار داده شود برای اینکه آقایان سر وقت حاضر شوند و تأخیر نکنند باین قسمت البته بنده هم موافقم ولی این یکساعت تأخیری که در اینجا نوشته شده است مقصود را تأمین نمیکند برای اینکه مدت انعقاد کمیسیون ها و شبات تا آخر چقدر خواهد بود (یک نفر از نمایندگان سه ساعت تأخیر کمتر اتفاق می افتد تقریباً یکساعت و نیم میشود و وقتیکه بنشیند یکساعت اینجا قرار بدهند و برای کمتر از یکساعت جزئی قائل نشود همان طور که ممکن است نسبت به جلسات علنی بعضی آقایان یک گرفتاری هایی داشته باشند یا اینکه چندان علاقمند نباشند (در یک دوره هائی این دوره را عرض نمیکنیم) به حضور در جلسه ممکن است همان موجبات در حضور در کمیسیونها هم باشد و همین مسائل باعث تأخیر حضور در کمیسیون خواهد بود و ممکن است کمیسیونها تعطیل بشود بنده بسیار کمیسیونهای کار ندارم ولی در یکی دو کمیسیون که بنده خودم هستم بقدری مبتلا هستم حتی یکروز هم بمقام ریاست مطالب را عرض کردم و آن این است که کمیسیون بودجه ۱۸۸۸ عضو ندارد ولی متأسفانه چه کارش بکنیم خیلی کم اتفاق می افتد که ۱۴ یا ۱۵ نفر حاضر باشند و اغلب روزها برای یک نفر باید مدتی معطل بشوم که عده بشود ده یا پانزده تا این است وضعیت بنابر این بنده یک ساعت را زیاد میدانم و معتمد که مثل همان مجلس بشود و برای نیم ساعت تأخیر ثمن مقرر یومیه کسر شود.

مخبر - ایرادات آقای تدین نسبت به صحبت اول را شاید خود بنده از نقطه نظر شخصی تصدیق کنم ولی مورد پیشنهاد آقایان و مورد نظر کمیسیون آن جمله اول نبود و سبب اینکه اینجا ذکر شده خواستم حضورشان عرض کنم در نظامنامه قدیم در قسمت دوم می گوید؛

(نمایند گانی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در موقع دادن رأی در مطالبی که جزو دستور آن جلسات است بدون عذر موجه حاضر نباشند) این یک قسمت (و نیز آتلهائی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در کمیسیونها یا شبات بدون عذر موجه حاضر نشوند) این قسمت دوم مورد بحث ما بود.

آقایان پیشنهاد کنندگان یک ماده الحاقیه پیشنهاد کردند آن ماده باین جمله اصطلاح میکرد چنانکه در مقدمه هم نوشته شده بنده در این باب با حضرت آقای تدین

مذاکره کردم و عقیده ایشان این بود که طوری اصلاح کنیم که آن جمله بعد که ملاحظه میفرمائید بجای این جمله در آخر این ماده باشد یعنی آن جزائی که معین کرده اند برای مجلس جلو بیندازیم و این جمله را پشت سرش.

بنابراین اگر در این قسمت اشکالی دارید ممکن است پیشنهاد کنید اصلاح شود بنده مخالف اصلاح این قسمت نیستم ولی مربوط بنظر کمیسیون میشود.

اما در قسمت یکساعت که فرمودند نیم ساعت مقرر شود این عملی نیست زیرا جزای غیبت مجلس و کمیسیون را یک اندازه نمیشود قرارداد چرا برای اینکه یک نفر نماینده ممکن است صبح در یک کمیسیون بیاید حاضر باشد عصر در یک شعبه یا یک کمیسیون ولی در مجلس یک وقت و یک موقع باید حاضر باشد ما برای هر دوی اینها نم مقرر قائل شویم آن وقت در سه مورد باید تقریباً نصف از حقوقش را بدهد و تصور میکنم غیر عملی باشد از جیش که دیگر چیزی نمی آورد بدهد آنچه که باو داده میشود ممکن است کسر بگذارند ولی راجع بیکم یومی موافق ممکن است پیشنهاد بفرمائید اصلاح میشود

رئیس - آقای رهنما مخالفند؟

رهنما - بلی

رئیس - بفرمائید

رهنما - در این قسمت یک ساعت بنده هم مخالفم و علت مخالفت اینست که اساس کار مجلس کمیسیون ها است اگر در کمیسیونها کار درست نشود مجلس کاری ندارد بکنند باید کارها در کمیسیونها مرتب شود و راپرت آنها بمجلس بیاید تا مجلس کار بکنند در اینجا بنده عقیده دارم که باید اعضاء کمیسیونها انتظام اخلاقیشان بیشتر باشد و باید بموقع حاضر بشوند و کارها را انجام بدهند ما اینجا یکساعت وقت معین کرده ایم همیشه آقایان میتوانند سه ربع دیر بیایند و همینطور سایر اعضاء کمیسیون معطل بمانند و تا یکساعت اعتبار داشته باشند.

پنا بر این بنده متقدم اگر جر می یا مجازاتی معین بشود باید برای یک مدت کمتر از یکساعت معین بشود که در واقع یک مدتی وقت داشته باشند که بیایند کار بکنند و الا ممکن است بنده سه ربع همیشه دیر بیایم و باعث معطلی سایرین بشوم.

(جمعی اظهار کردند مذاکرات کافی است)

رئیس - مذاکرات کافی است جمعی از نمایندگان - بلی کافی است .

رئیس - پیشنهادها قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در صفحه ۳ در سطر ۵ پس از لفظ شعبه و کمیسیون جمله بدون عذر موجه اضافه بشود در صفحه (۳) سطر (۸) پس از لفظ در یکماه جمله بدون عذر موجه اضافه شود

رئیس - آقای قائم مقام (اجازه)

قائم مقام - توضیحی ندارد باید لفظ (بدون عذر موجه) را نوشت که اگر کسی عذر موجه داشت و نتوانست حاضر بشود معلوم شود.

مخبر - گرچه این تکرار است ولی برای تصریح قبول میکنم

رئیس - پیشنهاد آقای شیخ الرئیس قرائت می شود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در عوض یکساعت یکساعت و نیم نوشته شود .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا شیخ الرئیس - اگر آقایان توجه بفرمائید ممکن است یک نفر آدم در دو کمیسیون یا سه کمیسیون عضویت داشته باشد و بتناسب مجلس هم که حساب کنیم باین ترتیب سه کمیسیون مساری بایک جلسه مجلس است و کمیسیون ها هم معمولاً سه ساعت و چهار ساعت طول می کشد کی ممکن است یکساعت یا یک ساعت و نیم باشد بنده عقیده ام بر عکس بعضی از آقایان که می فرمایند نیم ساعت باشد یکساعت و نیم بهتر است که اعضاء کمیسیونها بتوانند در هر چند کمیسیون عضویت دارند حاضر شوند.

شیروانی (مخبر) - حضرت والا اگر وقت بفرمائید ملاحظه خواهند فرمود که اینجا دو جریمه معین شده است یکی کسر حقوق و یکی هم مستعفی شدن از عضویت کمیسیون که اگر در دو جلسه متوالی یا چهار جلسه متتابع حاضر نشوند از عضویت کمیسیون مستعفی خواهند بود

بنده تصور میکنم همینطور که نوشته شده خوب است و دیگر نباید نه آنقدر افراط و نه اینقدر تفریط قائل شد

رئیس - رأی میگیریم آقایانیکه این اصلاح را قابل توجه میدانند قیام نمایند (عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد ؛ پیشنهاد آقای شیخ الرئیس .

(بعضون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در عوض یکساعت نوشته شود (در عرض ده جلسه)

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

محمد هاشم میرزا شیخ الرئیس - آقایان باید در نظر داشته باشند که انعقاد جلسات کمیسیونها باهم خیلی فرق دارد مثلاً گاه

شده است که کمیسیون بودجه مجبور بوده است در ظرف هفته چهار جلسه داشته باشد ولی از آنطرف کمیسیون خارجه در ظرف ماه یک مرتبه هم تشکیل نشده است و حال آنکه ممکن است در کمیسیون خارجه مطالب مهمی پیش بیاید که اهمیت از سایر کمیسیونها بیشتر باشد و باین ترتیب کمیسیون بودجه در ماه شش برابر یا هشت برابر آن منعقد می شود و باین ترتیب که در این راپورت نوشته شده آن مقصودی که ما داریم تأمین نمی شود و بعقیده من باین ترتیب که بنده پیشنهاد کرده ام بهتر است .

سهام السلطان - پیش نهاد مجدداً قرائت شود .

(بشرح گذشته قرائت شد)

رئیس - رأی میگیریم بقبول توجه بودن این پیش نهاد آقایانی که قابل توجه میدانند قیام نمایند .

(جمعی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد . پیشنهاد آقای عدل الملک .

(بعضون ذیل قرائت شد)

بنده پیش نهاد میکنم برای هر نیم ساعت تأخیر یک دوازدهم حقوق یومیه متخلف کسر شود

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - اینجا یک اعتراضی از طرف آقایان تدین و رهنما شد که حد اکثر ساعات تشکیل کمیسیونها یکساعت و نیم یادو ساعت است و اغلب بواسطه دیر آمدن آقایان اعضاء کمیسیونها منعقد نمی شوند و آقای مخبر توضیح دادند و دفاع کردند که دفاع ایشان هم وارد بود فرمودند که مجلس را نمی شود با کمیسیون تشبیه کرد و اگر بنا باشد جریمه غیبت کمیسیونها را هم باندازه جریمه غیبت از مجلس معین کنیم آنوقت علاوه بر دوست تومان شهریه آقایان نمایندگان باید از جیبشان هم یک چیزی علاوه بدهند و در حقیقت جریمه متخلف نباید بیشتر از وظیفه اش باشد این است که بنده برای نیم ساعت یک دوازدهم پیشنهاد کردم

رئیس - رأی میگیریم بقبول توجه بودن این پیش نهاد آقایانی که این پیشنهاد قابل توجه میدانند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد

پیشنهاد آقای تدین (اجازه)

تدین - عرض می کنم بیکدوازدهم کمتر از یک ثمن است و قابل توجه میدانم است و بنده ز نقطه نظر اینکه مساعده کرده باشم پیشنهاد خود را مسترد دارم و موافقت می نمایم بانظر آقای عدل الملک .

رئیس - پیشنهاد آقای ضیاء الواعظین قرائت می شود

(بشرح ذیل قرائت شد)

حقیر پیشنهاد میکنم که در آخر جمله ذیل علاوه شود

واسامی آنها در جلسه علنی مجلس ملی ذکر خواهد شد

مخبر - این مسئله در همان ماده نظامنامه قدیم هست

رئیس - آقای ضیاء الواعظین قیام نمایند .

ضیاء الواعظین - آقای مخبر می فرمایند که در ماده نظامنامه قدیم است آن نظامنامه معتبر باشد بنده پیشنهاد خود را مسترد میدارم

رئیس - مقصود کدام نظامنامه است .

ضیاء الواعظین - آقای مخبر می فرمایند این مطلب در نظامنامه قدیم هست

مخبر - در نظامنامه هست

یک نفر از نمایندگان - نظامنامه قدیم است

شیروانی - مقصود همین نظامنامه است که فعلاً درست است می نویسد اسامی نمایندگان بی عذر موجه در روزنامه رسمی بنده خواهد بود علاوه اگر ما بخواهیم اسامی فائین در روزنامه بنویسیم که در صورت مجلس خوانده شود و موجب اتلاف وقت مجلس خواهد بود

ضیاء الواعظین - مسترد می نمایم

ضیاء الواعظین بلی

رئیس - پیشنهاد آقای رئیس التجار آقای روحی اینجا مورد ندارد (بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم که تبصره ذیل بر این مو علاوه شود

مامور مراقبت حضور و عدم حضور تأخیر آقایان اعضاء کمیسیونها اداره مجلس خواهند بود

رئیس - در ماده ۱۲۰ نظامنامه مسئله ذکر شده است .

پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب سلطان العلماء و ضیاء الملک بترتیب ذکر خوانده شد

نظر باینکه در موقع زنگ زدن از نمایندگان محترم از ورود در مجلس خودداری می کنند و باین جهت انعقاد

بشهری افتد و موجب بطو کارها می شود پیشنهاد می کنم که بعد از سطر چهارم صفحه سوم این عبارت الحاق شود و هر گاه پس از زدن زنگ اطلاع حضور در جلسه علنی مجلس آقایان نمایندگان حاضر نشوند بعد از پنج دقیقه نسبت به هر دقیقه تأخیر نم کرده باشم پیشنهاد خود را مسترد دارم و موافقت می نمایم بانظر آقای عدل الملک .

رئیس - آقای سلطان العلماء (اجازه)

سلطان العلماء - توضیحی ندارم توضیح همان است که آقای آقا سید یعقوب دارند .

رئیس آقای ضیاء الملک (اجازه)

ضیاء الملک بنده عقیده ام این است برای آقایانی که بعد از زنگ زدن تشریف نمی آورند اگر یک جریمه معین شود خیلی بهتر است زیرا اغلب تماشاچها که اینجا می آیند منتظر میشوند

(همه قیام نمایند)

و این خوب نیست بنابراین پیشنهاد کردیم که اگر برای آن مدت یک جریمه معین شود شاید آقایان بموقع حاضر شوند

آقا سید یعقوب - بنده هم حق توضیح دارم .

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - بنده میخواستم عرض کنم که نظامات مجلس مربوط با اداره اکثریت مجلس است شاگرد مکتبی نیستند که دقیقه و ثانیه را هم برای آنها معین کنند البته وقتی اکثریت مجلس بمجلس که فعلاً درست است می نویسد اسامی نمایندگان بی عذر موجه در روزنامه رسمی بنده خواهد بود علاوه اگر ما بخواهیم اسامی فائین در روزنامه بنویسیم که در صورت مجلس خوانده شود و موجب اتلاف وقت مجلس خواهد بود

آقا سید یعقوب - آقایان برای حفظ انتظام حاضر نیستند لذا مسترد می دارم .

رئیس - رأی می گیریم آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام نمایند (بعضون قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد .

پیشنهاد آقای هرمزی قرائت می شود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می نمایم قسمت دوم خبر کمیسیون باین ترتیب اصلاح شود .

نمایندگان که در جلسات مقرره شعبه و کمیسیون تأخیر مینمایند یک دوازدهم مقرر در هر جلسه کسر خواهد شد .

رئیس آقای هرمزی (اجازه)

هرمزی چون اینجا برای هر یکساعت در راپرت ذکر شده یک ثمن مقرر و

برای هر نیم ساعت که آقای عدل الملک پیش نهاد کردند یک دوازدهم مقرر کسر شود البته ساعات کمیسیونها دو ساعت سه ساعت است

مطابق پیشنهاد آقای عدل الملک برای هر نیم ساعت یک دوازدهم مقرر کسر میشود و اگر بنا باشد یک نفر در تمام مدت کمیسیون غیبت کند فرضاً سه ساعت مدت کمیسیون باشد مثل نیم ساعت باید جریمه بدهد در صورتیکه مقصود ما دیر نیامدن آقایان نمایندگان بود باین جهت بنده پیشنهاد کردم که در هر جلسه هر یک از اعضاء کمیسیونها نیامدن یک دوازدهم مقرر آنها کسر شود

مخبر - این اصلاحی که در نظامنامه میشود برای همین وضعیات است مکرر می شود که سه چهار نفر اعضاء کمیسیون حاضر می شوند و از اول وقت تا آخر وقت هستند و بواسطه نیامدن سایر اعضاء همین طور معطل مینماید باین جهت این پیشنهاد شده است

بطوریکه آقای عدل الملک پیشنهاد کردند برای هر نیم ساعت تأخیر یک ۱۲ حقوق او کسر می شود و این خوب ترتیبی است

جمعی از نمایندگان - صحیح است

هرمزی - پیشنهاد بنده متوجه باین بود که برای تأخیر و دیر آمدن یک جریمه که بیشتر داده نمیشود مثلاً برای هر تأخیری که در یک جلسه شد یک دوازدهم بیشتر هم نشود چون این مجازاتیکه معین شده است برای غیبت و دیر آمدن است

رئیس - رأی میگیریم بقبول توجه بودن این پیشنهاد ؛ آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد پیشنهادها

ارجاع میشود بکمیسیون ممکن است بعد از تنفس رأی گرفته شود در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید

رئیس - آقایان شیخ الرئیس و میرزا جوادخان پیشنهاد کرده اند اعتبارنامه آقای دیوان بیگی مطرح شود مخالفی ندارد

آقا سید یعقوب - در این مسئله یک صحبتی شده است عقیده بنده این است اگر آقایان موافقت کنند جزء دستور نشود و تا اینکه یک طریق صحیحی حاصل شود جمعی از نمایندگان - خیر خیر

رئیس - رأی گرفته میشود آقایانیکه تصویب میکنند اعتبارنامه آقای دیوان بیگی جزو دستور امروز شود قیام نمایند جمعی کثیری قیام نمودند

رئیس - تصویب شد که بآقای متقی مخالف بودند ؟

صدر العلماء متقی - بلی مخالفت بنده با آقای دیوان بیگی راجع بجرایان انتخاب

بلوچستان است و حال این انتخاب بلوچستان و جریان آن طور است که اغلب آقایان نمایندگان از وضعیت آن مطلعند ولی نظر به خواش جمعی از نمایندگان محترم خصوصاً نمایندگان محترم کردستان بنده از اظهار عقیده خود منصرف شده و قضاوت را به عهده مجلس و آراء نمایندگان محترم واگذار میکنم

رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - بنده در این موضوع عرضی ندارم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - در این موضوع عرضی ندارم

رئیس - رأی میگیریم چند فقره پیشنهاد رأی مخفی شده

آقا سید مصطفی بهبهانی - قرائت بفرمائید .

رئیس - رأی به قیام و قعود گرفته میشود .

جمعی از نمایندگان - چرا ؟

نظام التولیه - جمعی تقاضا نمودیم که رأی مخفی گرفته شود

رئیس - اسامی اشخاصیکه تقاضای رأی مخفی کرده اند قرائت میشود

اشخاصیکه پس گرفته اند اسامی آنها هم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

آقایان دکتر احتشام الحکماء . احمد بهبهانی . مدرس . کازرونی . عراقی . صدر العلماء متقی . علی اقبال الممالک . قوام الدوله . مصطفی بهبهانی . آشتیانی . حایری زاده . هادی رضا الحسینی . فرح الله یاسائی . هادی . شهاب . ضیاء الواعظین . میرزا آقاخان . ناصر الاسلام . بین الملک . الموتی . یعقوب الموسوی . سلیمان محسن مصباح السلطنه . حمید زاهدی . عظیمی شریعت زاده . سلیم ایزدی . حسن ملک التجار . نظام التولیه

رئیس - اسامی اشخاصیکه پس گرفته اند قرائت میشود

آقایان : دکتر احتشام الحکماء . هاشم آشتیانی . بهبهانی . عراقی . مدرس . حائری زاده . قوام الدوله . کازرونی اشکر .

رئیس - حالاً امضاء کنندگان بیست و دو نفر هستند که مجدداً قرائت می شود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

آقایان - آقا مصطفی بهبهانی . حاج میرزا علی رضا . اقبال الممالک . شیخ فرح الله یاسائی . آقای شیخ الرئیس . شهاب . ضیاء الواعظین . میرزا آقاخان . ناصر الاسلام . بین الملک

بین الملک - بنده مسترد می دارم

رئیس - حالاً بنده میخواهم اگر اعتراض دارید بده بفرمائید

الموتی - یعقوب الموسوی . سلیمان محسن . مصباح السلطنه . مقوم الملک . عظیمی شریعت زاده . ایزدی . ملک التجار . نظام التولیه

رئیس - حالا از این آقایان اشخاصی میخواهند استرداد نمایند بفرمائید

آقا مصطفی بهبهانی - بنده هم پس میگیرم

یک نفر از نمایندگان - اشخاصی را که غایب هستند مستثنی کنید

بعضی از نمایندگان - چرا

رئیس - یک نفر هم اضافه شده است حالاً بیست سه نفر است سه نفر اشخاص غایب را هم کسر کنیم باز بیست نفر باقی می ماند .

(بعضی از نمایندگان - بسیار خوب رأی مخفی بگیرید)

رئیس - رأی میگیریم آقایانی که تصویب میکنند مهر سفید و الامهره سیاه خواهند داد

(اخذ آراء بعمل آمد نتیجه بطریق ذیل حاصل گردید)

مهره تفتیشیه ۱۰۲ مهره سفید ۵۷ مهره سیاه ۴۲

رئیس - عده حضار صد و چهار باینجه و هشت رأی تصویب شد : شاهزاده شیخ الرئیس

(اجازه)

شیخ الرئیس - برای اینکه پیش بینی شود از اینکه بعدها چنین اتفاق نیفتد بنده اشتباه کرده بودم و در جاتی که باید مهره تفتیشیه را بنده از دست نینداختم بودم این را برای اینکه در آتیه اشتباه نشود عرض کردم

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - عرضی ندارم

رئیس - راپورت کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی مطرح است (جمعی از نمایندگان - ظهراست)

رئیس - میفرمائید جلسه را ختم کنیم

جمعی از نمایندگان - بلی

رئیس - جلسه آتیه روز یکشنبه دستور اولاً راپورت کمیسیون تجدید نظر در نظامنامه داخلی راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع به لایحه صنعتی ثالثاً راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع بوساطه نقلیه .

آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده استعفا میکنم که مسئله طراز اگر ممکن است جزو دستور شود که تکلیف آن معین گردد

رئیس - آقای اعتبار الدوله (اجازه)

اعتبارالدوله - بنده تقاضا میکنم
رایورت کمیسیون بودجه راجع بورتیه حسین
نظمیه که طبع و توزیع شده است جز دستور
جلسه آتیه بشود

رئیس - آقای طهرانی
(اجازه)

طهرانی - تقاضا میکنم بعضی از وزراء
از آنها سئوالات شده بفرمایند حاضر شوند

رئیس - آقای عمادالسلطنه
(اجازه)

عمادالسلطنه - بنده هم همین تقاضای
آقای اعتبارالدوله را داشتم بضمیمه یکی
دو فقره شهریه مختصری که رایورت آنها هم
از کمیسیون گذشته است و صاحبانشان هم
خیلی فقیر و پیریشانند

رئیس - راجع بپیشنهاد آقای حاج
میرزا عبدالوهاب مخالفی هست یا نه خیر
آقای آقاسید یعقوب ؟

(اجازه)

آقاسید یعقوب - مسئله طراز رجوع
شد بشعب و در شعبه ما که آقای حاج میرزا
عبدالوهاب رئیس هستند هنوز تحت شور و
مطالعه در نیامده است و از شعبه دیگر هم
بنده اطلاعی ندارم اگر آقایان میخواهند
بدون مطالعه در شعب پیشنهاد کنند بمجلس
مسئله ایست ولی هنوز در شعب تحت مطالعه
در نیامده است و مطابق سابقه باید در شعب
تحت شور و مذاقه در آید

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب
(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - اگر بنا بشود
که شعب ششماه معطل بکنند که نمیشود و
بعقبه بنده باید زودتر تکلیفش را معین
بکنند و گمان نمیکنم که این مسئله چندان
مربوط بشعب باشد برای اینکه مطابق قانون
اساسی باید طراز اول در مجلس باشد فقط
در مرحله اول بشعب رجوع شد برای اینکه
یک تبادل نظری بین نمایندگان حاصل شود
و گمان نمیکنم این اندازه قابل اشکال باشد
بعضی از نمایندگان - عده کافی

نیست .

رئیس - عده برای مذاکرات کافی

نیست .

(مجلس ده دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی -

مؤمن الملك

صورت امشروح مجلس

یوم یکشنبه ۲۸ سنبله

۱۳۰۳ مطابق ۲۱ صفر -

المظفر ۱۳۳۳

مجلس سه ساعت ربع کم قبل از ظهر

بریاست آقای مؤمن الملك تشکیل

گردید .

(صورت مجلس یوم پنجشنبه ۲۶

سنبله را آقای آقا میرزا شهاب قرائت

نمودند)

رئیس - آقای داور . (اجازه)